

Asia: VN/20544/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hyvinvointialueiden tehtäviä koskeviksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi vuosille 2025-2029

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Taksiliitto ry (jäljempänä ”Taksiliitto”) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hyvinvointialueiden tehtäviä koskeviksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi vuosille 2025–2029. Lausuntonaan Taksiliitto toteaa seuraavaa:

Tavoitteiden yhtenä tarkoituksena on vahvistaa hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien hoitamista yhdenvertaisesti, laadukkaasti ja kustannusvaikuttavasti, sekä hillitä kustannusten nousua ja edistää palvelujärjestelmässä kustannusvaikuttavuutta. Tavoitteeksi on kirjattu, että hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelujen tulee olla taloudellisesti kestäviä, laadukkaita ja kustannusvaikuttavia ja investoinneilla tuetaan toiminnan kustannusvaikuttavuuden ja alueellisen yhteistyön parantamista. Hyvinvointialueiden tulee talouden ja henkilöstön saatavuuden ongelmista huolimatta pyrkiä välttämään lyhytnäköisiä, vain hetkellisesti vaikuttavia ja mahdollisesti myöhemmin kustannuksia lisääviä toimenpiteitä.

Taksiliitto toteaa, että kirjatut tavoitteet ovat erittäin hyviä. Samalla on todettava, että palvelujen hankkiminen sekä niihin liittyvät tukitoiminnot ovat esimerkiksi kuljetuspalvelujen osalta keskittyneet enenevissä määrin julkisomisteisille yhtiöille, jotka toimivat hyvinvointialueiden sidosyksikköinä, vastoin edellä mainittuja tavoitteita esimerkiksi taloudellisesta kestävydestä ja alueellisesta yhteistyöstä yritysten ja yhteiskunnan osalta. Kuljetuspalvelujen sekä tilaus- ja välitystoiminnan keskittämisestä sidosyksiköihin sekä muista kuljetuspalveluiden tuotannon järjestämismuodoista ei ole kuitenkaan Taksiliiton käsityksen mukaan tehty hyvinvointialueiden toimesta kattavia ja järjestelyjen todellisia kustannuksia pidemmällä aikavälillä kuvaavia läpinäkyviä vaikutusarviointeja. Taksien tilausvälitystoiminta on jo markkinoilla tehokkaasti johdettua toimintaa, jonka kustannukset terve kilpailu pitää kurissa ja vertailtavina.

Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevissa valtakunnallisissa tavoitteissa vuosille 2025–2029 tulisi Taksiliiton näkemyksen mukaan painottaa entisestään hyvinvointialueiden velvollisuutta tehdä todelliseen ja vertailukelpoiseen tietoon perustuvaa vaikutus- ja kustannusvaikutusarviointia etenkin hankintojen toteuttamisen ja sidosyksikköjärjestelyjen osalta. Sidosyksikköjärjestelyjen kustannusten vertailu on voitava tehdä vertailukelpoisesti yksityisen sektorin vastaavien palvelujen tuottamisen kanssa ja siksi arvioinnissa tulisi huomioida läpinäkyvästi kaikki hyvinvointialueille, ja yhteiskunnalle laajemmin sidosyksikköjärjestelyistä sekä muista palvelutuotannon järjestämismuodoista syntyvät kustannukset. Arvioinnissa tulisi huomioida myös järjestelyistä seuraavat yritysvaikutukset, jotka vaikuttavat laajemmin valittujen toimintamallien taloudelliseen kestävyYTEEN.

Sidosyksiköiden toimiminen esimerkiksi kuljetusmarkkinoilla aiheuttaa negatiivisia vaikutuksia kilpailulle ja johtaa merkittävään riskiin markkinan monopolisoitumisesta. Hyvinvointialueiden ei tulisi voida tehdä lyhytnäköisiä päätöksiä sidosyksikköjärjestelyjen hyödyntämisestä esimerkiksi vain kilpailutuksista syntyvien tai muiden vastaavien kustannusten välttämiseksi, vaan palvelutuotannon järjestämisen arviointi tulisi tehdä ottaen huomioon sen suorat yritysvaikutukset, sekä markkinoilla vallitsevien kilpailuolosuhteiden hyödyntäminen ja sitä kautta pidemmällä aikavälillä saavutettavat laadulliset ja kustannustehokkuusedut. Hyvinvointialueiden on ymmärrettävä niiden toiminnan vaikutukset myös alueen elinvoimaisuuteen, yrittäjien toimintamahdollisuuksiin alueella sekä palvelujen alueelliseen saatavuuteen. Esimerkiksi huolellisesti toteutetut ja avoimesti kilpailutetut kuljetuspalvelujenhankinnat parantavat asiakkaiden hoitoon pääsyä sekä kuljetuspalvelujen saatavuutta ja laatua myös laajemmin, ja siten hankintajärjestelyjen ja palvelutuotannon järjestämismallien arvioinnilla on suora yhteys myös väestön hyvinvointiin, terveyteen, turvallisuuteen sekä yhdenvertaisiin palveluihin.

Taksiliiton näkemyksen mukaan edellä esitettyjä kustannusvaikuttavuuteen ja taloudelliseen kestävyYTEEN liittyviä seikkoja ei ole riittävän konkreettisesti huomioitu hyvinvointialueiden tehtäviä koskevissa valtakunnallisissa tavoitteissa. Palvelutuotannon järjestämismalleja ja sidosyksiköiden hyödyntämistä koskevia vaikutusarviointeja tulisi siten painottaa tavoitteissa konkreettisemmin.

Suomen Taksiliitto ry

Lindqvist Mikael
Suomen Taksiliitto ry

